

การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง *

A STUDY OF THE CURRENT STATES AND NEEDS OF LOCAL
WISDOM LEARNING RESOURCE MANAGEMENT OF BASIC
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
PANG-NGA PUKET RANONG

คณิศร ผู้มีทรัพย์, Kanisorn Phumisab
ดารณีย์ พยัคฆ์กุล, Daranee Payakkul
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพายัพ
Education Administration Program
Graduate School Payap University
E-mail : lkanisorn2534@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงสำรวจ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 โรงเรียน จำนวน 88 คน ข้าราชการครู จำนวน 218 คน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบ

* Received 7 October 2024; Revised 28 December 2024; Accepted 30 December 2024

สัดส่วนและการสุ่มอย่างง่าย (Proportional random sampling) รวมทั้งสิ้น 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น **PNI_{Modified}** (Modified Priority Need index (PNI))

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตามลำดับ และภาพรวมของความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต มีค่าดัชนีในภาพรวมเท่ากับ 0.066 ด้านที่มีค่าดัชนีมากที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน รองลงมา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, สพม.พังงา ภูเก็ต ระนอง

Abstract

This survey study aimed to investigate current situation and needs of local wisdom learning resources management of basic educational institutions under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Phangnga Phuket Ranong. The 306 key informants, selected by proportional random sampling, consisted of 88 school directors and deputy directors from 27 schools under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Phangnga Phuket Ranong, including 218 teachers of the academic year 2023. The research instrument was questionnaires. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Need Index (PNI_{Modified}).

The overall current situation of local wisdom learning resource management was at a high level. In particular, the aspect that obtained the highest average score was the promotion of using local wisdom learning resources, followed by opportunities for stakeholder participation. The overall need for managing these resources was at a high level. In particular, promoting the use of local wisdom learning resources and developing personnel obtained the highest average score, followed by opportunities for stakeholder participation. The overall PNI value for enhancing the management of local wisdom learning resources was 0.066. In particular, monitoring and evaluation of processes obtained the highest PNI value, followed by supervision, guidance, and assessment, and the development, design, and integration of knowledge.

Keywords : Management of the local wisdom learning resources,
Basic educational institutions, The Secondary Educational Service
Area Office Phangnga Phuket Ranong

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน รวมถึงสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญภาวะ Digital Disruption หรือการพลิกผันทางดิจิทัลที่ทำให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ (พิชญ์สุนีมะโน, 2562, น.2) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์กร หรือสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามเป้าหมาย ซึ่งการบริหารจัดการองค์กรย่อมมีความเสี่ยงผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ และสมรรถนะ ความสามารถ ความเป็นผู้นำสามารถนำพาองค์กรให้มีความเจริญเติบโตอยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นเลิศยั่งยืน (ไพฑูรย์ สินดารัตน์, 2560, น.4) สำหรับสถานการณ์ด้านการเรียนรู้ของคนไทยในมิติการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ ในปี 2563 สำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นว่าคนไทยใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงความบันเทิง และการสื่อสารทางไกลเป็นหลัก มีเพียงร้อยละ 31.6 ที่ใช้เพื่อการติดตามข่าวสารหรือความรู้ ร้อยละ 7.4 ใช้ศึกษาเรียนรู้ผ่านหลักสูตรออนไลน์ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2564) ดังนั้น ประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based-Economy) ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การให้ความสำคัญกับการวิจัย พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Science, Technology and Innovation) ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสม และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 น.28) นั้น

กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบาย “วัฒนธรรมนำเศรษฐกิจ” พร้อมสืบสาน รักษา ต่อยอด ขับเคลื่อน 10 นโยบายรองรับ THACCA ดัน 10 นโยบาย 1 ครอบครัว 1 Soft Power สร้างเสน่ห์วิถีไทย ครองใจคนทั้งโลกพร้อมขับเคลื่อนงานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมสู่ก้าวที่มั่นคง ด้วยพลังสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2566 นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานการประชุมมอบนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ภายใต้วีสัยทัศน์ “วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ มีบทบาทนำในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย” โดยมีพันธกิจในการเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตดีงามของสังคมไทย จากนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ข้อ (10) เปิดพื้นที่สำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และแสดงออกนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงการจัดทรัพยากร ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สามารถต่อยอดนวัตกรรมสร้างสรรค์สู่ตลาดโลก (กระทรวงวัฒนธรรม, 2566) สะท้อนให้เห็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้

คือ การที่ผู้เรียนต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีความร่วมมือระหว่างสถาบันทางการศึกษา และสังคมในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สำหรับกระทรวงศึกษาธิการได้มีการวางแนวทางการให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนโดยกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมทั้งการยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ชุมชนมีการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น.162) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง บริหารจัดการศึกษาด้วยนวัตกรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” ดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า การบริหารจัดการของสำนักงานให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในพัฒนาการจัดการศึกษา ได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม และนำไปพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อีกทั้งสถานศึกษาสามารถบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นกับหลักสูตรสถานศึกษา นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 71 ปีการศึกษา 2566 ภายใต้อาณัติ “หัตถศิลป์สร้างสรรค์ นวัตกรรมภูมิปัญญา เลิศล้ำทางการศึกษา พัฒนาสู่สากล” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ผลสำเร็จของการจัดการศึกษา การเผยแพร่ผลงานด้านการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศสู่สายตาสาธารณชน เมื่อศึกษาบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปใช้ได้อย่างแท้จริงเป็นโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรสามารถนำแหล่งเรียนรู้เหล่านี้มาจัดทำเป็นแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ตรงตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวทางในการส่งเสริมการกำกับ ดูแล การตรวจสอบการประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา

เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง, 2566, น.2-4)

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัย จึงได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อีกทั้งนำไปสร้างและ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมี วิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 61 คน ครู จำนวน 1,405 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 27 โรงเรียน รวมจำนวน 306 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 88 คน และ ครู จำนวน 218 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan

(อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วนและการสุ่มอย่างง่าย (Proportional random sampling) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ทั้งนี้แบบสอบถามฯ ฉบับนี้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.59) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

3. วิธีการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้องค์ประกอบที่จะนำมาเป็นตัวแปรที่ศึกษา ในงานวิจัยนี้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยกำหนดความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การดำเนินงานตามแผน 3) การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ 5) การพัฒนา ออกแบบ เชื่อมโยงองค์ความรู้ 6) การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม 7) การตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน และ 8) การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล

2) ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามฯ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อความถามของตัวแปร

3) ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่ประชากรและมีบริบทที่คล้ายกับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำนวน 30 ชุด จากนั้นผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง รูปแบบออนไลน์

5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น **PNI_{Modified}** (Modified Priority Need index (PNI))

2) สถิติที่ใช้หาค่าคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 54 ฉบับ พบว่า มีตัวแปรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 19 ตัวแปร และตัวแปรที่มีค่าความถี่สูงสุด โดยกำหนดความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป มี 8 อันดับแรก ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 8 อันดับแรก

ที่	ตัวแปรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	ความถี่ (f)
1.	การวางแผน	19
2.	การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล	17
3.	การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และพัฒนาบุคลากร	15
4.	การตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน	10
5.	การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	10
6.	การดำเนินงานตามแผน	11
7.	การพัฒนา ออกแบบ เชื่อมโยงองค์ความรู้	9
8.	การจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้	8

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่มีค่าความถี่ 8 อันดับแรก และมีค่าความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาแบบสอบถามฯ และนำไปใช้สอบถามสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ภูเก็ต ระนอง โดยภาพรวม

องค์ประกอบ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สภาพปัจจุบัน (n = 306)			ความต้องการจำเป็น (n = 306)			PNI ^{Modified} (I-D)/D (n=306)	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.03	0.78	มาก	4.27	0.75	มาก	0.059	6
2. ด้านการดำเนินงานตามแผน	3.96	0.83	มาก	4.23	0.80	มาก	0.068	4
3. ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากร	4.54	0.70	มากที่สุด	4.67	0.74	มากที่สุด	0.028	8
4. ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้	3.96	0.85	มาก	4.22	0.81	มาก	0.065	5
5. ด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้	3.94	0.82	มาก	4.24	0.75	มาก	0.076	3
6. ด้านการเปิดโอกาสให้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม	4.45	0.76	มาก	4.66	0.64	มากที่สุด	0.047	7
7. ด้านการตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน	3.87	0.77	มาก	4.23	0.82	มาก	0.093	1
8. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล	3.92	0.77	มาก	4.25	0.86	มาก	0.084	2
เฉลี่ยรวม	4.08	0.79	มาก	4.35	0.77	มาก	0.066	

จากตารางที่ 2 พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ภูเก็ต ระนอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.79) เมื่อเรียงลำดับจากการพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นมากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุด ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X}$ =4.54, S.D.=0.71) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ($\bar{X}$ =4.45, S.D.=0.76) ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}$ =4.03, S.D.=0.78) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.85) ด้านการดำเนินงานตามแผน ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.83) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.77) และด้านการตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน ($\bar{X}$ =3.87, S.D.=0.77) มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.77) เมื่อเรียงลำดับจากการพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.74) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.64) ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.75) ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.86) ด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.75) ด้านการตรวจสอบ และติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.82) ด้านการดำเนินงานตามแผน ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.80) และด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.81) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ในภาพรวมเท่ากับ 0.066 ซึ่งมีความมากกว่าที่กำหนด ($PNI_{Modified}=0.000-0.070$) องค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่ามากกว่า 0.00-0.07 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอน ($PNI_{Modified}=0.093$) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ($PNI_{Modified}=0.084$) และด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ ($PNI_{Modified}=0.076$) ตามลำดับ และองค์ประกอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีค่าน้อยกว่า 0.00-0.07 มีความต้องการจำเป็นในระดับไม่มากนักในการพัฒนา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผน ($PNI_{Modified}=0.068$) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}=0.065$) ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($PNI_{Modified}=0.059$) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ($PNI_{Modified}=0.047$) ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากร ($PNI_{Modified}=0.028$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงว่าปัจจุบันสถานศึกษามีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม/โครงการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง มีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และสังคมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับเกษมพร ทองเอื้อ (2563, น.257-258) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม คือ การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรภายใน และภายนอก เข้ามาร่วมในการบริหารจัดการและดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาย่อมสร้างโอกาสสู่ความสำเร็จได้เพิ่มมากขึ้น สามารถร่วมกันจัดการองค์ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีรูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังและความต้องการในอนาคตของสถานศึกษาที่ควรมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับมาก สอดคล้องกับ Marjorie Mayo (2018, pp. 59-78) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ครู รวมถึงการเลือกแหล่งเรียนรู้ที่ใช้อ้างอิงความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อถือได้ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนเป็นแนวทางการนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เชิญผู้มีความรู้ ความชำนาญมาบรรยายให้ผู้เรียนฟังหรือสาธิตให้ผู้เรียนดูในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ชำนาญเฉพาะด้านในท้องถิ่น หรือการทำศนศึกษา ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากรได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 8 ด้าน สามารถแยกอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จุดเน้น การใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการหลักสูตร

ท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับกมลพร ภูมิพล (2564, น.16) กล่าวว่า การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ขั้นตอนการวางแผน ก่อนที่เริ่มปฏิบัติงานจริง กำหนดลำดับความสำคัญของงาน และครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนที่ต้องการลงมือปฏิบัติ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ มีคณะกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้เพื่อวางแผนหรือกำหนดแนวทางแนวทางการดำเนินงาน โดยในขั้นตอนนี้ทุกคนในองค์กรต้องรับทราบและเป็นที่เข้าใจตรงกัน ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจ วิเคราะห์สภาพความพร้อมในการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน สอดคล้องกับ Koontz and O'Donnell (1972, pp. 47-49) กล่าวว่า การวางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมายที่จะทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กร การวางแผนองค์กรเทคโนโลยี และการสื่อสาร เป็นการกำหนด แผนงาน และโครงการที่จะดำเนินการในอนาคต

2) ด้านการดำเนินงานตามแผนอยู่ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นไปตามบริบทของชุมชนที่มีความ ยืดหยุ่น สอดคล้องกับกมลพร ภูมิพล (2564, น. 16) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผน จำเป็นต้องอาศัยการลงมือทำปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ในขั้นตอนการดำเนินงานควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการทำงานนั้น ๆ ด้วย ดำเนินการจัดทำคู่มือเพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทราบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษาได้จัดทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาในการแยกประเภทแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับกัญญาณัฐ อินปันสา (2559, น. 25-26) กล่าวว่า โรงเรียนอาจมีแนวทางการสร้าง พัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในโรงเรียนและชุมชน กำหนดแหล่ง เรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จัดสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่ง เรียนรู้ที่เหมาะสม และคุ้มค่าเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ต่อไป

3) ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุดและมากที่สุด ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีแผนการนำนักเรียนไป ศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับสุรเกียรติ์ งามเลิศ (2557, น.6) กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้บริหารในการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียน การสอนสามารถกระตุ้น ให้แรงจูงใจ อำนาจการ และประสานงาน เพื่อให้ครูและนักเรียนใช้ แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ บุคลากรเสนอขอการสนับสนุนจากสถานศึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับแลนด์ บาร์ดี และ อาร์เธอ รูเบนส์ (Roland Bardy and Arthur Rubens) กล่าว

ว่า การสร้างทุนทางปัญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาเป็นตัวเร่งที่สำคัญยิ่งที่จะต้องย้ายสถานการณ์และองค์ความรู้ของสังคม เข้าสู่หลักสูตร และบทเรียนให้แก่ผู้เรียน กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรเป็นการจัดหาและจัดสรรทรัพยากร การเงิน กำลังคน และวัสดุตามความต้องการของแผนงาน

4) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูผู้สอนสร้างความตระหนักเห็นคุณค่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ กษมาพร ทองเอื้อ (2563, น.259) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติและเชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิต ถือเป็นความท้าทายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้ของชุมชนมาสร้างนวัตกรรมใหม่อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนใช้การตั้งคำถาม และการจัดทำ Project Based Learning เพื่อขยายองค์ความรู้ อย่างเป็นหลักการตามกระบวนการ ขึ้นตอนจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับปรัชญา กาศิโณ (2560, น.49) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในสถานศึกษา และความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานภายนอก มีองค์ประกอบสำคัญต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

5) ด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูผู้สอนศึกษาผู้เรียนก่อนออกแบบการเรียนรู้โดยคำนึงถึงวัยและระดับชั้น สอดคล้องกับจารุวัชร เคนพันคร้อ (2563, น.17) กล่าวว่า การเชื่อมโยงความรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพเทียบเคียงกับนานาชาติประเทศเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของโลก มีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลก

6) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับชุมชน สอดคล้องกับชุตินาพร เขาวนไว (2562, น.9) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน โครงการงาน หรือนวัตกรรมที่เกิดจากการศึกษา หรือใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน

สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการใช้ในการจัดการเรียนการสอน และต้องคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการ

7) ด้านการตรวจสอบและติดตามในกระบวนการทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับ Gibbs (1998, p.3) การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการสะท้อนในลักษณะของวงจรการปฏิบัติที่ต่อเนื่องไว้อย่างหลากหลาย นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ วงจรการสะท้อน (Reflective Cycle) เนื่องจากเป็นวงจรที่มีโครงสร้างเพื่อการสะท้อนต่อประสบการณ์ หรือสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ ขั้นตอนการสะท้อนคิด ประกอบด้วย บรรยายสภาพการณ์ แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น การประเมิน การวิเคราะห์ หาข้อสรุป และการวางแผนปฏิบัติ ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีการทบทวน ปรับปรุง เพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ วัติน ลาพิงค์ (2562, น.32) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องกำหนดผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ และเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลผลจากการตรวจสอบ และติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้

8) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอยู่ในระดับมากและมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีหน้าที่หลักในความรับผิดชอบการประเมินผลการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับชนิษฐา กาดั่ง (2561, น.27) กล่าวว่า ครูมีวิธีที่หลากหลายและจัดทำเครื่องมือนับตั้งแต่การสังเกต ซักถาม ตรวจสอบผลงาน แนะนำ รวมถึงได้ให้แนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งภารกิจให้ฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงานสอดคล้องกัน และรวมถึงการประเมินผลว่าการศึกษาจากแหล่งวิทยาการได้บรรลุตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้มากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ และตรวจสอบผลงาน แล้วประเมินผลการศึกษาจากแหล่งวิทยาการและเก็บผลไว้เป็นหลักฐานหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาในครั้งต่อไป ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมและระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558, น.205) กล่าวว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การจัดแหล่งเรียนรู้เกิดผลคุ้มค่า ยั่งยืน สถานศึกษานำกระบวนการบริหารคุณภาพตามวงจร เดมมิง (Deming cycle : PDCA) มาใช้ดำเนินการสร้างระบบคุณภาพของการจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้ มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ มีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุง กระบวนการดำเนินการให้เกิดการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวิธีการและเครื่องมือประเมินผลการ

ดำเนินการ สร้าง พัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินพร้อมทั้งจัดทำรายงานสรุปผลการประเมิน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน เปิดโอกาสในทุกภาคส่วนร่วมกันวิเคราะห์สภาพความพร้อม วางแผน ทบทวน ปรับปรุงในการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน มีส่วนร่วมในการประชุม และระดมความคิดเห็น รวมถึงจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง ครูและบุคลากรของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การตั้งคำถาม และกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) ในการขยายองค์ความรู้อย่างมีหลักการตามกระบวนการ ขั้นตอน จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียนในการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ ต่อยอดผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นจนเกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์สังคม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดี หรือปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจากต่างสถานศึกษา ต่างสังกัด ตลอดจนรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนดุชนิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ ประจำปีการศึกษา 2566 และเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง”

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ภูมิพลับ. (2564). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กษมาพร ทองเอื้อ. (2563). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2566). แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2470) ของกระทรวงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.
- กัญญาณัฐ อินปันสา. (2559). การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสันติสุข อำเภอ ดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนิษฐา กาดัง. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จารุวัชร เคนพันคร้อ. (2563). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชุดิมาพร เขาวนไว. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปรัชญา กาดิโตน. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พิชญ์สุนี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค DIGITAL DISRUPTION ต่อการศึกษา. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 18(1), 1-6.

- ไพฑูรย์ สันดารัตน์. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒน์ ลาพิงค์. (2562). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) (การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุรเกียรติ งามเลิศ. (2557). บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. พังงา : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2564). 3 ทศวรรษ สวทช. กับการขับเคลื่อนประเทศด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ดิจิทัล. ปทุมธานี : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ.2579. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค จำกัด.
- Gibbs, G. (1998). Learning by Doing : A Guide to Teaching and Learning Methods. Oxford: Oxford Further Education Unit, 3.
- Marjorie Mayo. (2020). Community-based Learning and Social Movements: Popular Education in a Populist Age. Chicago : Policy Press, 59-78.
- Koontz, H. and O'Donnell, C. (1972). Principle of Management. New York : Mc Graw hill Book, 47-49.

